

Skattamálini:

Samgongan framt týðandi broytingar í skattalógunum

Nógv er hent á hesum økinum síðani samgongan tók við

Tá henda samgonga varð skipað, vóru størri broytingar í skattalógunum og ein útygging av skattaumsitingini nokur av høvuðsmálum landsstýrisins.

Hesi mál eru í høvuðsheitum nádd í dag.

Í Føroyum høvdu vit onga lóggávu fyri skattning av kapitalvinningi, so sum grannalond okkara høvdu. Vinnigur við sølu av fastari ogn og skipum var skattafríur.

Hetta merkti, at persónar og feløg kundu vinna milliðaupphæddir, ja í mongum førum tiggjutas milliðaupphæddir skattfrítt við sølu av skipum ella fastari ogn.

Henda vantandi lóggáva var helst eisini ein av høvuðs-ørskunum til tær mongu sölurnar av gomlum skipum til uppskrúvað virði, og standa keypararnir av hesum skipum í dag við einari alt ov stórar afturgjaldingarskyldu, og kann hetta tí eisini sigast at vera ein av orsökunum til trongstöðuna, partur av fiskiflota okkara er í dag.

Eftir nýggju lógin verður kapitalvinningur skattaður sum vanlig inntøka.

Til tess at minka um privatnýtsluna framyvir og hjálpa til at tryggja, at tann vinni peningurin kemur vinnuni og serliga tí framleiðandi vinnuni tilgøðar, eru gjørdar ymiskar lógarbroytingar, og kunnu nevnt:

- Flyting av negativari saldo millum teir einstøku kapitlarnar í avskrivningarlógin. T. d. kann nú negativ saldo, stávandi frá sølu av skipi, nýst til löggu í framleiðslukapandi virksemi á landi.
- Áður var tað møguligt at dreina eitt partafelag uttan at gjalda skatt ella vinningsbýtisgjald. Hetta kundi gerast við at lata partabrevini skifta eigara. Eftir nýggju reglunum verður vinningur við sølu av partabrevum skattaður sum vanlig inntøka, tá eigarin hevur átt partabrevini í minni enn 3 ár.
- Avskrivningarmøguleikarnir hjá privatum vinnuvirkjum verða nú avmarkaðir eftir eiginnytsluni hjá eigarinum.
- Avmarkingar eru gjørdar í avskrivningarmøguleikunum av serliga dýrum bilum.
- Serlig lóg er gjørd fyri umskipan av privatum vinnuvirki til partafelag.

Revsireglurnar fyri brot á skattalóginar vóru vorðnar ótíðarhóskandi og als ikki í samsvar við tilsvarendi reglur í grannalondum okkara.

Eftir verandi reglum kundi brot á skattalóginar einans revsast við sekt, og kundi sektin, í landsstýrið ásetti, verða upp til 5 ferðir ta upphædd, ið var útiðildin, men praksis hevur verið at ásetta sektina til einuferð ta upphædd, ið var útiðildin.

Eftir nýggju reglunum verður brot á skattalóginar revsað á líknandi hátt eins og onnur lógarbrot. Revsingin kann verða upp til fongsul í 2 ár undir serliga skerpani um-støðum.

Eftir nýggju reglunum er eisini tann broyting farin fram, at umsitingin av vanligum sektarmálum er flutt frá landsstýrinum til líknarráðið.

Tað var sokallaða sjálfstýrisslandsstýrið, ið sat frá 1962 til 1966, ið áleggði føroysku peningastovnunum upplýsingarskyldu mótevís líknarráðnum.

Henda upplýsingarskylda merkti, at skattavaldið kundi fáa allar teir upplýsingar av skattligum týðningi, tað ynskti um hvønn einstakan kunda hjá einum peningastovni. Líknarráðið kann eftir hesi reglu t. d. fáa avrit av hvørjum einstøkum kekk, ið ein ávisur persónur hevur skrivað eitt ár, ella hvørjari bankaflyting, hann hevur gjørt o. s. fr.

Nevnda upplýsingarskylda stendur við óbroytt, men liggur broytingin nú í, at heimild er skapt, fyri at nýta ta tøkni, ið er vorðin tøk saman við samtíðarskattaskipanini, til automatiskt at útvega skattavaldinum ein part av teimum áðurnevndu upplýsingum, nevniliga upplýsingar um innstandandi og skuld við ársenda og upplýsingar um rentur. Talan er soleiðis ikki um, at skattamyndugleikarnir fáa beinleiðis atgongd til konti hjá spararunum, men

møguleiki er tó framvegis hjá líknarráðnum at skriva til peningastovnarnar smbr. heimildina frá 1963 og fáa nevndu upplýsingar.

Broytingin í upplýsingarskylduni merkir, at líknarráðs- arbeiðið kann gerast munandi meira effektivt, og at samtíðarskattaskipanin kemur at arbeiða rættari og tryggari fyri skattgjaldaran.

Í byrjanini av skeiði sínum gjørdi landsstýrið ein nýggjan dupultskattasáttmála við donsku ríkisstjórnina, sum kom í gildi 1. januar 1987.

Í løtuni verður samráðst við hini norðurlondini um føroyska luttøku í felags norðurlenska dupultskattasáttmálanum og felags norðurlenska «bistandsavtaluni».

Roknast kann ikki við trupulleikum at koma við í norðurlenska «bistandsavtaluna», men hvat sjálvari dupultskattaavtaluni viðvíkur, er tað eitt sindur truplari at siga nakað enn; samráðingar verða í Føroyum fyrst í september mánaði, og aftaná hesar, kann væntandi sigast, um vit kunnu fáa nóg mikið av okkara ynskjum uppfyllt, til tess at vit kunnu fara upp í avtaluna.

Fyrsti parturin av samtíðarskattaskipanini fór í gongd 1. apríl 1984, tá blivu tær fyrstu 3 skráirnar tiknar í nýtslu, men vóru stórir partar av skipanini enn eftir at gera.

Á ein hátt kann ein siga, at skipanin er liðug nú. Tær ætlanir, ið upprunaliga vóru gjørdar, eru settar í verk, so at vit í dag hava eina skipan koyrandi við 17 skráum.

Hinvegin kann eisini sigast, at samtíðarskattaskipanin ongantið verður liðug. Ein so framkomin edv-skipan sum samtíðarskattaskipanin skal alla tíðina halda viðlíka, og tillagingar skulu gerast samsvarandi broytingum í samfelagnum annars.

Landsstýrið hevur eisini avgjørt at nýta samtíðarskattaskipanina til aðrar uppgávur so sum:

- fritíðarløn,
- barnastyrk,
- trygdargrunn løntakaranna og
- arbeidsmarknaðareftirløn.

Hetta eru stórar uppgávur, ið her eru lagdar á P/F Elektron og umsiting líknarráðsins, og skotbráðið, ið hesir stovnar hava fingið til at fáa hesar skipanir at virka, hevur verið stutt, og neyðugt hevur tí verið at útsett ávisar skattauppgávur sum t. d. framskundan av ársuppgærdini. Orsøkin, til at landsstýrið hevur valt hesa loysn, er, at hon er munandi biligari, enn um serstakar edv-skipanir og serstøk umsiting skuldi verið bygd upp fyri nevndu uppgávur.

Arbeiðið við útygging av samtíðarskattaskipanini er gjørt í tættum samarbeiði millum Føroya Landsstýri, Líknarráð Føroya og P/F Elektron. Arbeiðið er farið fram á tann hátt, at landsstýrismaðurin í skattamálum sjálvar luttøku beinleiðis í stýrisbólkinum fyri samtíðarskattaskipanini.

Samanumtikið kann sigast, at samtíðarskattaskipanin er eitt dømi um, at vit í Føroyum megna at loysa stórra edv-uppgávur (útlendingar visa t. d. stóran áhuga fyri samtíðarskattaskipanini), bert spell, at henda skipan framyvir kemur at verða dýrari, orsakað av at tann eini av luttakarunum í P/F Elektron flytir sínar edv-uppgávur til Danmarkar, og tað soleiðis verða færr um at bera tær føstu útreiðslurnar hjá P/F Elektron.

Áður hava einans Tórshavn og Klaksvík havt naka veruliga skattaumsiting. Hetta merkti, at skattaálikningin ikki var eins um alt landið, sum ásett er í skattalógin. Havnar kommuna visti eisini fleiri ferðir á tað skeiva í, at skattliga skuldi vera lættari at búgva uttan fyri Havnina.

Við samtíðarskattaskipanini fingur vit eina skipan, har hvør einasta lønarútgjalding verður skrásett og viðgjørð, og merkti hetta eitt munandi stórra samskiði millum skattgjaldara og skattavaldið.

Sum áður nevnt er samtíðarskattaskipanin eisini útygð til at loysa aðrar uppgávur, fritíðarløn og barnastyrkur eru farin at virka, og arbeitt verður uppá trygdargrunn løntakaranna og arbeidsmarknaðareftirløn, og fara hesar skipanir ætlandi í gongd um ársskið 1988/89.



Jóngerð Purkhús er skattamálaráðharri

Landsstýrið setti sær tí sum mál at útyggja skattaumsitingina, so at nevndu uppgávur kundu røkast, og álikningin kundi bliva meira virkin og samlik.

Hetta kundi verið gjørt við at útygt umsitingina í Tórshavn, men landsstýrið valdi heldur at skipa líknarráðsdeildir í høvuðsøkjunum úti um landið, og er hetta arbeiðið um at verða liðugt. Seinastu deildirnar verða lætnar upp um einar tveir mánaðir, samstundis er høvuðsskrivstova líknarráðsins umskipað í 4 deildir. Eisini eru tiltøk sett í verk fyri at útbúgva starvsfólkið í skattaumsitingini.

Tað, sum rokkið er við hesi útygging, er:

- Arbeidspláss eru flutt út á bygd.
- Líknin er vorðin samlik um alt landið.
- Líknin er eisini vorðin meira effektiv.
- Tænastustøðið mótevís skattaborgarunum er vorðið betri.

Síðan vit fingur samtíðarskattaskipanina, hava tað serliga verið tveir bólar, ið hava verið misnøgdri við, at teir ikki kundu verða við í A-skattaskipanini, nevniliga tey danskt løntu í Føroyum og føroyingar við donskum fiskiskipum.

- Danskt lønt: Her er júst fingin ein loysn, so danir nú eru farnir at avrokna um góðkend føroysk avrokning-arstøð.
- Føroyingar við donskum fiskiskipum: Her hava føroysku skattamyndugleikarnir ikki heimild at áleggja donsku arbeidsgevarunum at avrokna um góðkend føroysk avrokning-arstøð, men føroysku peningastovnararnir arbeiða við at fáa sjálvbodnar loysnir við danskari arbeidsgevarar, men eftir hvat skilist, so visir hetta seg at vera trupult.

Seinast í juni mánaði í ár samtykti fólkatingið at avtaka donsku sjómanskattalógina, og samstundis bleiv ein lóg samtykt um eina danska altjóða skipaskrá. Hetta merkir, at føroyingar, ið áður hava verið skattaðir eftir donsku sjómanskattalóginu, nú vera skattskyldugir eftir føroyskari skattalóg.

Føroyingar, sum sigla við skipum skrásett undir donsku altjóða skipaskránni, eru tí verri fyri enn teirra donsku starvsbrøður. Arbeitt verður í løtuni við eini loysn av hesum spurningi.

Tá táverandi danski skattamálaráðharrin Isi Foigel var í Føroyum í 1986, gav hann lyfti um, at Føroyar skuldu fáa rættin at skatta eftirlønir frá donskum eftirlønargrunnum, sum verða sagdar upp í ótið, og danskir kapitaleftirlønir, um móttakararnir búgva í Føroyum.

Um ein partur av útgjaldingini stavar frá inngjaldingum, ið viðkomandi hevur gjørt, meðan hann hevur verið skattskyldugur í Danmark, so skal hesin partur skattast í Danmark.

Danska skattamálaráðið hevur nú gjørt lógaruppskot hesum viðvíkjandi, og verður hetta uppskot lagt fyri fólkatingið í næstum.

Líknarráðið hevur seinastu tíðina arbeitt við at dagføra allar skattalógir. Hetta arbeiði er liðugt, og eru dagførdar skattalógirnar saman við kunngerðum, reglugerðum, rundskrivum, vegleiðingum, dupultskattasáttmála v. m. samlað í eina bók.